

Хабилитационен труд **„Поглед към котленската хумористична народна песен“**, Пловдив, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, 2023, с. 160, ISBN 978-619-7682-25-0 (print), 978-619-7682-26-7 (ePub)

Резюме

Книгата „Поглед към котленската хумористична народна песен“ е монографично изследване, насочено към спецификата на котленските хумористични народни напеви, които, макар и в регионален аспект, представляват една недостатъчно проучена категория песни. Със свойствения хумор, заложен в тях, претворен по оригинален начин от котленци чрез изразните средства на музиката, хумористичните песенни образци от този район притежават особена самобитност.

Хабилитационният труд е структуриран по следния начин: „Увод“, „Кратък литературен обзор“, две глави, „Заключение“, „Литература“, „Използвани съкращения“ и „Приложение“. Песенният материал, върху който се разсъждава в същинската част на изследването включва 58 песни от разнообразни източници – теренни материали, сборници за народни песни, аудио и видеозаписи.

В увода на изложението са посочени причините за избор на обект на изследване, както и предметът, целите и изследователските методи, използвани в хода на проучването.

Разделът „Кратък литературен обзор“ включва синтезиран преглед на публикациите до момента, пряко касаещи фолклорната култура в селището и респективно песенния фолклор.

Първа глава – „За Котел“, е разделена на две основни подглави, първата от които включва сведения за географското положение, историята, населението, поминъка, културната и просветна дейност в Котел. Във втория подраздел са разгледани календарно-обредните и семейно-обредни практики в селището по сведения от писмени източници и информатори.

Същинската част на изследването е съсредоточена във втора глава, озаглавена „За котленската хумористична народна песен“. В този параграф от изложението е направен опит да се разкрие спецификата на хумористичните напеви, посредством компонентен анализ на песенния материал по следните критерии: функционална принадлежност, метроритмична организация, стихосложение, структура и форма, ладомелодична организация. В заключение са изведени някои общи белези, характерни за хумористичните песенни образци.

Използваните източници обхващат краеведски, исторически и археологически изследвания, свързани с Котел, основополагащи, капитални трудове на българските фолклористи и етномузиколози, интервюта и лични архиви на респонденти, както и интернет източници.

В раздел „Приложение“ са поместени дешифрирани хумористични напеви, таблици с анализирания песенен материал по различните критерии и списък с информатори.

Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ - **„Структура и форма хороводните народни песни от Северна България“**, Пловдив, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, 2020, с. 202, ISBN 978-954-2963-77-6 (Print), ISBN 978-954-2963-78-3 (online)

Резюме

Книгата „Структура и форма на хороводните народни песни от Северна България“ е резултат от успешно защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ и представлява музикално-теоретично изследване на структурата и формата на хороводните народни песни от Североизточна, Средна Северна и Северозападна България.

Обект на изследване в изложението е жанрът на хороводната народна песен, а предмет са формообразуването и структурата на напевите. Целта е да се изяснят спецификата при формообразуването и типовете структури сред хороводните песенни образци в трите региона. Методите, използвани в изследователския процес са музикално-теоретичен, структурно-формален и структурно-типологичен анализ. Основна е ролята и на сравнителния метод, чрез който е осъществено съпоставянето на напевите.

Песенният материал послужил за аналитична база в проучването възлиза на 2037 хороводни песни, публикувани в сборниците „От Тимок до Вита“ (1928), „Народни песни от Средна Северна България“ (1931) и „Народни песни от Североизточна България“ (т.1 1962; т.2 1973). Напевите са анализирани и систематизирани в таблици („Приложение“) според техните стихомелодична строфа, метрум, вид на стиха, метроритмичен строеж, формообразуващи принципи и структура.

Предмет на изследване в първата част от изложението са формообразуващите принципи, залегнали в строежа на хороводните песенни

образци. Въз основа на направения анализ на песенния материал са констатирани повече сходства в изграждането на хороводните образци от трите региона. Те се изразяват в преобладаващия принцип на произведен контраст при двуредните напеви и превес на видоизмененото повторение при усложняването и разширяването на формата към три- и четириредност.

Във втора глава е разгледана формообразуващата роля на ритъма като елемент на музикалния език и връзката на стиховия строеж със структурата на мелодията. Засегнати са някои терминологични аспекти по отношение на стихосложението и метроритмичния строеж на народните напеви. На база на анализирания песенен материал са направени някои изводи, свързани с ярко изявената взаимобусловеност между музика и слово.

Основният акцент в трета глава на книгата е поставен върху теоретичните разработки на Тодор Джиджев, свързани с мащабното равновесие на песенната форма. Открояна е и една специфична група песни със структури, неклассифицирани от Тодор Джиджев, срещани само сред четириредните хороводни напеви в трите региона. При характерното за тях мащабно неравновесие се наблюдава полусиметричен строеж, който е обусловен от начина на редуване на тонсричковите групи: /2+1/+2+2/+2+1/+2+2/. В изложението този тип структури са наречени комбинирани.

В заключение е обобщено, че въпреки фона от общи тенденции при формообразуването на хороводните напеви в Северна България, налице са различия по отношение на структурите на напевите: пълното мащабно равновесие и квадратните структури са се наложили убедително в Средна Северна и Северозападна България, докато в Североизточна България превес има частичното мащабно равновесие.

Статии и доклади, публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата

1. „Структурни особености на хороводните народни песни от Източното Старопланиние“ в Сборник доклади Международна научна конференция „Наука, образование и иновации в областта на изкуството“, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ Пловдив, 2019, ISBN 978-954-2963-56-1, стр. 319-326.

Резюме: Докладът е фокусиран върху структурата и формата на хороводните народни песни от Източна Стара планина. Направен е опит за проследяване на някои от основните тенденции при формообразуването и изграждането на структурата на песните. В заключение са направени някои

изводи по отношение на формата и структурните особености на вокалните хороводни образци в разглеждания регион.

2. „Взаимовръзка между поетичен текст и ритмична структура при хороводните песни от Средна Северна България“ в Сборник с доклади от научна конференция „Нематериалното културно наследство: самобитност, приемственост, опорочаване“, АИ „За буквите – О писменехъ“, София, 2020, ISBN 978-619-185-414-1, стр. 80-87.

Резюме: Докладът е част от по-обширно изследване на структурата и формата на хороводните народни песни от Северна България. Фокусът в него е насочен към хороводните напеви от Средна Северна България и в частност към взаимовръзката поетичен текст - ритмична структура, залегнала в синкретичния характер на формообразуването при българските народни песни. Направен е опит да се изведат и проследят някои тенденции при ритмообразуването и метроритмичния строеж на хороводните песенни образци от този регион на България.

3. „Котленската сватбена песен“ в Сборник с доклади Международна научна конференция „Наука, образование и иновации в областта на изкуството“, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ Пловдив, 2021, ISSN 2738-8956 (Print), ISSN 2738-8964 (Online), стр. 73-83.

Резюме: Фолклорът като наследство и елемент от днешната култура, изпълнява определени художествени, познавателни и естетически задачи в нашето общество. За да се изследва е необходимо да се подходи към неговото издирване и разкриване, и то не частично и формално, а пълно – регионално и локално. Настоящият доклад представлява поглед към сватбения обичай, практикуван в миналото на град Котел. Фокусът е поставен върху песните, които са се изпълнявали по време на ритуала – техните функционални, мелодични, метроритмични, структурни и поетични особености.

4. „Функционална характеристика на котленските хумористични народни песни“ в Сборник с доклади Юбилейна международна научна конференция „50 години традиции и развитие на българския фолклор“, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ Пловдив, 2022, ISBN 978-619-7682-17-5 (мека корица), ISBN 978-619-7682-18-2 (e-book PDF), стр. 236-241.

Резюме: Докладът е фокусиран върху функционалната специфика на котленските хумористични народни песни. В текста е направен опит да се разкрие жанровата типология на напевите, дали и как тя се е трансформирала

от миналото до наши дни. Представените наблюденията са подкрепени с вокални примери, които са част от лични теренни записи на автора.

5. „Метроритмичен облик на котленските хумористични народни песни“ в Сборник Национална научна конференция „Пролетни научни четения“ 2023, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ Пловдив, 2023, ISSN 1314-7005, под печат.

Резюме: Изложението е част от по-обширно монографично изследване, насочено към котленските хумористични народни песни. В текста са разгледани и проследени метроритмичните особености на напевите, с цел да се изясни и допълни цялостният облик на вокалните образци. Анализираният песенен материал се състои от 58 напева, набавени от различни източници – теренни материали и сборници за народни песни, включващи образци от Котел и околните селища.